

Munch

Taler

Hadia Tajik

Dato

23 januar 2013

Sted

Oslo Rådhus

Omstendigheter

Tale ved åpningen av jubileumsåret «Munch 150»

- 1 Deres majestet,
Deres eksellenser,
Gode ordfører
- 5 I 1886 stiller den da 22 år gamle Edvard Munch ut Det syke barn på
Høstutstillingen.
På vernissagen samler en flokk mennesker seg foran maleriet og ler.
De tror ikke sine egne øyne.
- 10 Dagen etter, skriver Aftenpostens kritiker:
"Det hjelper ikke, at motivet i studien med den lille, døende pike er smukt.
Ved Munchs bilder er nivået for den nåværende høstutstilling trukket meget
langt ned, og juryen har ved å godkjenne dem gjort sine kunstfeller en slett
tjeneste."
- 15 Bildet snakker et språk ingen blant kunstpublikummet har sett før.
De klarer knapt fordøye det,
og langt mindre akseptere det.
- 20 De neste ukene skaper bildet furore i offentligheten.
Pressen tar fram de sterkeste adjektivene de har, og omtaler bildet som "en
abort" og "fiskefarse i hummersaus".
Og rykter oppstår om at statsministeren kommer til å gripe inn i utstillinga.
- 25 Det skjedde aldri.
For det er ikke bare provokasjon han skaper, den unge kunstneren som nå har
brutt gjennom overflaten.

Progressive kunstkretser ser gjennom stormen.

30 De ser hans utvilsomme talent og hans unike evne til å formidle.

Munchs motiver rører en nerve i mennesket og i samtiden.

Og dette gir ham også tilhengere, både her hjemme og ute i verden.

35 Tilhengere som kjøper verkene hans, gir ham studiestipend og stiller ham ut over hele Europa. Han omtales som "tilfellet Munch".

En revolusjon er underveis.

Med Munch blir det ekspresjonistiske maleriet et faktum.

I 1913 skrev den anerkjente amerikanske kunstkritikeren Christian Brinton:

40 "Kampen buldrer rasende omkring Edvard Munch i Norge.

Men det er lyktes Munch å overvinne den, uten hjelp fra noen kant.

Man kan godt si at han har rystet norsk malerkunst i dens grunnvoll."

Brinton hadde rett.

45 Da Munch levde, tenkte man at malerkunsten skulle bygge nasjonen.

Men ingen hadde fantasi til å forestille seg at man kunne bygge nasjonen som Munch.

Så lenge Munch levde, malte han.

50 Og bildene ble aldri forbigått i stillhet.

Uansett om de førte til stengte utstillinger, utskjelling i avisene eller langvarig diskusjon:

Det var umulig å ikke ta stilling til Munchs bilder.

55

Slik er det fortsatt.

Munch oppnår rekordsummer på auksjoner og stilles fortsatt ut over hele verden.

60 Men Munchs innflytelse er mer enn penger og tall.

Internasjonalt har han en posisjon på linje med kunstnere som Vincent van Gogh, Paul Gauguin og Paul Cézanne.

Maleriet og motivet Skrik er like kjent verden over som Leonardos Mona Lisa.

65 Og han fortsetter å inspirere kunstnere også i vår tid.

Fra Andy Warhol til vår egen Unni Askeland.

Fra den britiske kunstneren Tracey Emin til Hollywood-skuespilleren Keira Knightley.

70 Emin ble så fjettet etter sitt møte med Munch at hun tilegnet et helt verk til ham.

Knightley sier hun brukte Skrik som inspirasjon da hun innstuderte en av sine siste roller.

75 Munchs fikk en tung start på livet, med mye sykdom og død i familien.

Han hadde et komplisert følelsesliv.

Men han hadde også et helt usedvanlig talent.

Og han viser oss hvor viktig det er å la selv de mest uvante stemmer komme til orde.

80

For vi kan lære mange ting av historien om Munch.

Men særlig viser den oss hvor viktig det er å gi rom for dem som gjør noe helt nytt.

De som provoserer, støter, er nyskapende, vågale og freidige.

85 De utvider det kunstneriske handlingsrommet og dermed også utvider ytringsrommet vårt.

De utvider vår evne til å se og forstå.

Jubileet vi nå går inn i, vil gi publikum nye møter med Munch og arbeidet hans.

90 Og det vil kanskje også kan være en døråpner for ny kunst og nye grensesprengende kunstnere.

Jeg lurar på hva Munch selv ville tenkt om han så oss nå.

Jeg vil takke ordfører Fabian Stang og Oslo kommune for bidraget til dette arrangementet og til Munch 150.

95 Og takk ikke minst til de involverte i Munch 150 og alle de andre som gjør dette jubileet mulig.

Et riktig godt Munch-år til alle.

100

Kilde

www.regjeringen.no

Emner

Historie, Kultur, Kunst, Munch, Norsk historie, Åpningstale

105

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/munch>

110

115

120

125

130

135

140